

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32782/1813-338X-2022.2.36>**О. А. Сериков**

здобувач

Науково-дослідного інституту публічного права

ORCID ID: 0009-0001-8548-765X

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ КОНТРОЛЮ ЗА ОБІГОМ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ НЕВІЙСЬКОВОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

У статті охарактеризовано сучасне міжнародно-правове забезпечення контролю за обігом вогнепальної зброї невійськового призначення. Виокремлено особливості правового регулювання зазначеної сфери суспільних відносин в діяльності органів Національної поліції України, а саме: підзаконний характер правового регулювання контрольно-діяльності; відсутність координаційного органу, в процесі здійснення комісійних перевірок господарюючих суб'єктів; дискримінаційний характер норм, які врегульовують право володіння та користування травматичною зброєю; низький рівень застосування профілактичних заходів та відсутність чіткого превентивного механізму вилучення зброї, що свідчить про реактивний характер правових підстав вилучення зброї органами поліції. Виділено основні функції діяльності поліції у досліджуваній сфері суспільних відносин, а саме: профілактична; реєстраційно-дозвільна; контрольно-наглядова; юрисдикційна. Встановлено, що центральним міжнародним нормативно-правовим актом, спрямованим на вдосконалення відносин у сфері обігу цивільної вогнепальної зброї слугує Директива ЄС 2021/555, яка визначає загальні вимоги до порядку придбання, зберігання, перевезення та використання вогнепальної зброї невійськового призначення. Надано пропозиції до проекту Закону «Про право на цивільну вогнепальну зброю», в частині включення до статті 1 наступних дефініцій: «антикварна зброя», «виробник зброї (зброяр)», «категорія зброї», «колекціонер зброї», «маркування зброї», «незаконний обіг зброї», «продавець зброї», «перепустка на експорт зброї», «експортер зброї», «вивезення (тимчасове вивезення) зброї», «транзитне перевезення зброї» (вимога статті 2 Регламенту ЄП та Ради ЄС від 14 травня 2012 року № 258/2012). Доведено необхідність доповнення статті 40 проекту Закону № 5708 вимогами щодо маркування цивільної вогнепальної зброї та її основних частин, у розумінні частини 1, 2 статті 4 Директиви 2021/555, яка визначає вимоги до введеної в обіг на ринку вогнепальної зброї, в частині її забезпечення чітким, стійким і унікальним маркуванням (зброя має містити назву виробника чи бренду, країну чи місце виготовлення, серійний номер і рік виготовлення, а також модель). Вимога щодо обов'язкового визначення на законодавчому рівні чітких та зрозумілих критеріїв щодо маркування вогнепальної зброї, також визначена в Імплементційній директиві Європейської комісії від 16 січня 2019 року № 2019/68;

Ключові слова: міжнародно-правове забезпечення, цивільна вогнепальна зброя, Національна поліція України, Директива ЄС 2021/555, антикварна зброя, маркування зброї.

Постановка проблеми. В багатьох державах світу питанням правового регулювання обігу вогнепальної зброї серед цивільного населення в останні роки приділяється значна увага. Як джерело підвищеної небезпеки зброя у разі безконтрольного поводження з нею створює безпосередню загрозу життю та здоров'ю людей. Держави з розвинутою правовою культурою обігу вогнепальної цивільної зброї мають більш ліберальні закони.

Разом з тим, країни, в яких рівень правового забезпечення порядку обігу цивільної вогне-

пальної зброї знаходиться у стадії формування, вибудовують регулювання вказаною сферою суспільних відносин, виходячи з монополії своєї влади на охорону та захист населення від протиправних посягань, що зумовлює вироблення, так званого, авторитарного стилю публічного адміністрування, заснованого на принципі патерналізму.

Третій підхід до правового забезпечення механізму контролю за обігом вогнепальної зброї невійськового призначення полягає

у виробленні довірливого ставлення публічних інституцій до своїх громадян, адже останні наділені правами щодо вільного зберігання та застосування зброї, майже не зазнаючи впливу з боку державних контролюючих органів, у вигляді різноманітних обмежень та заборон.

Таким чином, кожна держава знаходить власний баланс між категоричною забороною та вільним обігом вогнепальної зброї невійськового призначення, з урахуванням правових, соціальних, політичних, культурних, ідеологічних, релігійних та інших факторів, а також історичного досвіду.

Отже, комплексний аналіз міжнародного законодавства дозволяє виявити основні моделі регулювання в галузі обороту цивільної зброї, використання яких могло б виявитися досить корисним в сучасних умовах активного формування правової основи зазначеного напрямку державної політики.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Питанням правового регулювання контролю за обігом вогнепальної зброї невійськового призначення в зарубіжних країнах приділяється прискіплива увага з боку фахівців правничих галузей наукових знань. Чільне місце серед наукових публікацій у галузі контролю за обігом цивільної вогнепальної зброї, посіли праці О.Ю. Богданця, Д.С. Припутеня, В.Ю. Пряміцина, І.А. Хлистуна, А.А. Челіжко, Т.А. Шумейко та інших провідних вітчизняних науковців-правників. Разом з тим, низка проблемних питань в окресленій сфері суспільних відносин потребує більш прискіпливої уваги. Зокрема, нез'ясованими на теперішній час залишаються питання щодо визначення впливу міжнародно-правових норм у сфері забезпечення контролю за обігом вогнепальної зброї невійськового призначення, на формування національних правових механізмів, спрямованих на регулювання окресленої сфері правовідносин.

Формування цілей статті (постановка завдання). Мета статті полягає в аналізі міжнародного досвіду правового регулювання обігу вогнепальної зброї невійськового призначення та виробленні пропозицій до чинного адміністративного законодавства щодо його вдосконалення в Україні.

Виклад основного матеріалу. «Міжнародний досвід адміністративно-правового забезпечення обігу й застосування зброї, на переконання багатьох дослідників, свідчить про глобальний характер цієї проблематики, яка знайшла своє міжнародно-правове врегулювання на рівні ООН та ЄС [1-4].

Одним із перших юридично значущих документів, що заклали правові підвалини контролю за обігом вогнепальної зброї невійськового призначення на теренах Європейського Союзу, стала Європейська конвенція про контроль за придбанням і зберіганням вогнепальної зброї приватними особами 1978 р., відповідно до статті 2 якої, країни-підписанти названої конвенції вживають заходів щодо надання одна одній взаємної допомоги через відповідні адміністративні органи у припиненні незаконного обігу вогнепальної зброї, а також у відстеженні та виявленні вогнепальної зброї, що переміщується з території однієї держави на територію іншої [5].

Незважаючи на те, що розроблення вищевказаного міжнародного документу здійснювалося в рамках Ради Європи, вона мала пряме значення і для Співтовариств, оскільки в ній брали участь держави – члени Європейського економічного співтовариства. Отже, учасники, відповідно до статті 4 Конвенції зобов'язалися надавати адміністративну правову допомогу, з метою протидії незаконному обігу цивільної вогнепальної зброї та боєприпасів. Конвенція включала також сприяння пошуку та виявлення зброї та боєприпасів, переміщених з території однієї держави-учасниці на територію іншої. При цьому, положення Конвенції не застосовуються до торгівлі зброєю державами або особами, що діють за їх дорученням.

Ще раз варто уточнити. Відповідно до Конвенції 1978 року, регулювання механізму контролю за обігом вогнепальної зброї невійськового призначення, а фактично – його максимальне спрощення, здійснювалося в контексті Європейського економічного співтовариства, створення якого передбачало уніфікацію усіх напрямів адміністративно-правового регулювання, на міждержавному рівні, починаючи від створення єдиної банківської системи та закінчуючи єдиним міждержавним управлінням у сфері надання адміністративних послуг, до числа яких відноситься й контроль за обігом зброї.

Саме тому, на черговій міждержавній робочій зустрічі, яка відбулась 25 та 26 липня 1984 року в м. Фонтебло (Франція) [6], Європейська рада визначила стратегічне завдання щодо «скасування усіх поліцейських та митних формальностей на кордонах всередині ЄЕС».

При цьому усвідомлювалося, що скасування контролю всередині ЄЕС тягне за собою дотримання певних умов, включаючи зближення національного законодавства про зброю.

Разом з тим, скасування контролю за зброєю на кордонах усередині Співтовариств вимагало прийняття ефективних механізмів контролю та нагляду за обігом зброї в державах-членах. З одного боку, йшлося про право власності на вогнепальну зброю невійськового призначення, а з іншого – про порядок перевезення та передачі в іншу країну ЄС цивільної вогнепальної зброї, яка перебуває у правомірному володінні громадян країн-членів ЄЕС. Комісія поставила завдання визначити категорії вогнепальної зброї невійськового призначення, придбання та володіння якою приватними особами має бути заборонено або підлягати дозволу чи декларуванню.

При цьому, варто відмітити, що правовий режим обмеження права володіння та користування вогнепальною зброєю невійськового призначення в країнах-членах ЄС будується в контексті положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (протокол перший), відповідно до якої, майно – це коло інтересів фінансового характеру. Особа має право мирно володіти власним майном і не може бути позбавлена свого майна інакше як в інтересах суспільства і на умовах, передбачених законом [7].

Саме з цієї позиції виходить законодавець, коли визначає основні принципи механізму контролю країн-членів за обігом вогнепальної зброї невійськового призначення, відповідно до Угоди про асоціацію, підписаною Україною в 2014 році [8].

Зокрема, відповідно до статті 12 Угоди про асоціацію, співробітництво в галузі роззброєння включає контроль над озброєннями, експортний контроль та боротьбу з незаконною торгівлею зброєю, зокрема стрілецькою і легкою. Сторони сприяють загальному дотриманню і відповідності міжнародним документам та прагнуть забезпечити їхню ефективність, зокрема шляхом імплементації відповідних резолюцій Ради Безпеки Організації Об'єднаних Націй.

Сучасне європейське законодавство у сфері контролю за обігом вогнепальної зброї невійськового призначення будується на низці міжнародних документів, головною метою яких є посилення контролю за обігом цивільної вогнепальної зброї.

У 2014 році Радою Євросоюзу було прийнято Рішення 2014/164/ЄС23 про укладення ЄС Протоколу проти незаконного виготовлення та обігу вогнепальної зброї, її складових частин та компонентів, а також боеприпасів до неї, що доповнює Конвенцію ООН проти транснаціо-

нальної організованої злочинності [9]. Протокол 2014 року вдосконалив механізми контролю за придбанням, зберіганням вогнепальної зброї невійськового призначення та боротьби з її незаконним обігом.

У листопаді 2015 році Єврокомісія та Рада подали Звіт про застосування норм скасованої, на теперішній час, Директиви Ради від 18 червня 1991 року про контроль за придбанням зброї та володінням нею (91/477/ЄЕС), основний зміст якого полягав у необхідності оновлення, а фактично – посилення діючих правил у сфері обігу цивільної вогнепальної зброї.

Саме реалізацією положень вищевказаного Звіту обумовлено посилення контролю за обігом цивільної вогнепальної зброї, що відображено у низці Директив Євросоюзу.

Директивою (ЄС) 2019/68 [10] удосконалено процедуру маркування зброї, шляхом встановлення технічних специфікацій зброї та її складових елементів. Наслідком запровадження вищевказаних стандартів на міжнародно-правовому рівні, стало адаптування вищевказаних положень до національного законодавства країн-членів ЄС.

Завершенням процедури реформування права Євросоюзу щодо контролю за обігом цивільної вогнепальної зброї, стало прийняття Директиви 2021/555 [11], яка фактично замінила вже нечинну Директиву Ради від 18 червня 1991 року про контроль за придбанням зброї та володінням нею (91/477/ЄЕС).

Так, характерною ознакою Директиви 2021/555 є те, що вона містить мінімальний перелік стандартів для реалізації процедури придбання вогнепальної зброї невійськового призначення, володіння та обміну нею в рамках ЄС. Додаток I визначає категорії цивільної вогнепальної зброї, на які поширюється одне з наступних обмежень щодо його купівлі та володіння приватними особами: 1) встановлено заборону на придбання, збереження та використання цивільними особами вогнепальної зброї, віднесеної до категорії А, а саме: автоматичної зброї, вибухових військових ракет, боеприпасів із запальними снарядами та ін.; 2) підлягає реєстрації вогнепальна зброя, віднесена до категорії В, а саме: магазинна та напівавтоматична довгоствольна вогнепальна зброя з гладкоствольним стволом завдовжки не більше 60 см; 3) підлягає обов'язковій реєстрації вогнепальна зброя, віднесена до категорії С, зокрема, напівавтоматична довгоствольна вогнепальна зброя, крім перерахованих у категорії А або В.

Також, цікавим є той факт, що з переліку була виключена категорія «D – інша вогнепальна зброя», яка була в Директиві 1991 року.

Відповідно до норм Директиви 2021/555, встановлено обов'язкову відповідність внутрішнього законодавства країн-членів ЄС щодо обігу вогнепальної зброї невійськового призначення, вимогам, визначеним вищевказаною директивою.

Зокрема, за підсумками прийняття Директиви 2021/555, країни-члени почали активно запроваджувати у внутрішнє національне законодавство норми, встановлені вищевказаним міжнародним документом. Так, в Ірландії було видано об'ємну постанову Уряду [12]; у Люксембурзі прийнято новий Закон «Про зброю та боєприпаси» 2022 року та внесено відповідні зміни до Кримінального кодексу [13]; своєрідний рекорд поставила Чехія, де були внесені зміни до 41 нормативного акту різної юридичної сили [14].

Примітно, що окрема група країн, такі як Литва та Швеція, після оцінки якості норм національного законодавства у сфері обігу вогнепальної зброї невійськового призначення, дійшли висновку про недоцільність запровадження вищевказаних змін, з огляду на відповідність внутрішніх правил і стандартів вимогам, передбаченим Директивою 2021/555.

Також, до числа пріоритетних завдань, визначених вищевказаною директивою, відноситься відстеження потоків зброї та її переміщення у просторі. У цьому зв'язку Директивою 2021/555 визначено вимоги до суб'єктів підприємницької діяльності, які здійснюють продаж зброї, в контексті ведення відповідного реєстру, який має включати: 1) журнал вогнепальної зброї із зазначенням всіх записів щодо придбання та продажу вогнепальної зброї; 2) відомості, які дають можливість уповноваженим представникам правоохоронних органів чітко та швидко ідентифікувати вогнепальну зброю.

Додатковим механізмом контролю виступає обов'язок, покладений на торговців зброєю та збройових брокерів, які працюють на території країни – члена ЄС. При укладанні угоди, в якій фігурує зброя, зазначені особи зобов'язані повідомляти про них в уповноважені органи. При цьому Директива 2021/555 зобов'язує держави-члени ЄС забезпечити технічну можливість дилерам та брокерам щодо повідомлення уповноважених представників правоохоронних органів про вказані події. Останні повинні мати електронний зв'язок із зазначеними органами

з метою звітності та реєстрації даних про транзакції. Ефективну реалізацію зазначена вимога здобула в законодавстві Чеської республіки, де було внесено поправки до Закону № 383/2022 [15] щодо цифровізації державної торгівлі.

Важливим елементом механізму контролю за обігом вогнепальної зброї невійськового призначення, слугує удосконалення адміністративної процедури, спрямованої на всебічну оцінку кандидата на придбання зброї.

Відповідно до ст. 5 Директиви 2021/555, країни-члени ЄС компетентні видавати дозволи на придбання та зберігання зброї лише особам, які отримали ліцензію категорії C, а також особам, які мають право на отримання дозволу на носіння та зберігання зброї, відповідно до національного законодавства. При цьому країни-члени ЄС можуть встановити більш жорсткі рамки.

Наприклад, закон Словаччини про вогнепальну зброю та боєприпаси 2003 року [16] щодо регулювання обігу зброї, закріплює підвищені вимоги стосовно бездоганності та надійності особи, що включає: а) відсутність факту «демонстративного надмірного споживання алкогольних напоїв»; б) ненадання кандидатом на отримання зброї гарантій щодо відсутності намірів зловживання зброєю; в) наявність знань та навичок надання першої допомоги.

Застосування поліцейськими зазначених заходів контрольної діяльності дозволяє виявляти осіб з групи ризику ще до вчинення ними протиправної поведінки. Тоді як у національному законодавстві заборона видачі дозволу на право користування зброєю здійснюється уповноваженими працівниками поліції лише за фактами притягнення кандидата на отримання зброї до адміністративної, кримінальної відповідальності, або ж за наявності медичних протипоказань (абзац другий пункт 5.1 глави 5 розділу I Наказу МВС № 622/1998).

За загальним правилом, дозволи на володіння вогнепальною зброєю періодично переглядаються з інтервалами, що не перевищують п'яти років. Дозвіл може бути відновлено або продовжено, якщо умови, на підставі яких вона була видана, все ще виконуються особою. Такий механізм, зокрема, закріплено у Хорватії, де кожні п'ять років уповноважений орган проводить перевірку відповідності вимогам із можливістю продовження [17].

Подібна регламентація та порядок видачі дозволу передбачені і в законі Болгарії про зброю, боєприпаси, вибухові речовини та піротехніку [18]. Однак там видаються дозволи на

зберігання (на п'ять років) та дозволи на носіння та використання, термін дії якого закінчується в момент закінчення терміну дії дозволу на зберігання, якщо воно було одержано пізніше дозволу на зберігання. Дещо інший підхід вироблений у Фінляндії. Відповідно до закону про зброю 1998/142 [19] дозвіл на володіння видається на невизначений термін. При цьому термін дії першої ліцензії на зброю обмежений і не може перевищувати п'яти років.

Таким чином, нормами Директиви 2021/555, з одного боку, ефективно збалансовано цілі економічної політики, які пов'язані з переміщенням вогнепальної зброї через кордони країн-членів ЄС, а з іншого, урядами країн успішно досягнуто мету щодо забезпечення дієвого контролю за обігом вогнепальної зброї невійськового призначення та захисту від злочинності та незаконної торгівлі зброєю.

Разом з тим, аналіз міжнародного досвіду правового регулювання контролю за обігом вогнепальної зброї невійськового призначення, дозволяє виділити й ті країни, в яких обіг цивільної вогнепальної зброї заборонено. Зокрема, в Японії всі суспільні відносини, пов'язані з обігом цивільної вогнепальної зброї, врегульовано Законом «Про контроль за вогнепальною зброєю та мечами» [20], відповідно до якого встановлено тотальну заборону для громадян щодо володіння, користування, перевезення, пересилання та зберігання вогнепальної зброї з огляду на її величезну суспільну небезпеку. Також заборонено обіг різної колекційної, старовинної (антикварної) та макетованої зброї, оскільки, згідно із законом, є ризик їх переробки у бойову зброю, шляхом заміни необхідних деталей в кустарних умовах.

Зазначену категорію зброї складають здебільшого пістолети та револьвери. Водночас, контроль за обігом мисливської зброї здійснюється під жорстким професійним контролем правоохоронних органів країни.

Аналогічні заходи правового регулювання, щодо тотальної заборони обігу цивільної вогнепальної зброї серед населення, також встановлені у Малайзії й Тайвані.

Разом з тим, наявність суттєвих обмежень та заборон у сфері обігу цивільної вогнепальної зброї не слугує реальною панацеєю від зменшення випадків застосування вогнепальної зброї у громадських місцях. І навпаки, законодавча практика, що існує в країнах-членах ЄС свідчить про те, що пріоритет у вказаному питанні має віддаватися не заборонам, а нала-

годженню реального та дієвого адміністративного контролю з боку поліції та інших правоохоронних органів за обігом вогнепальної зброї невійськового призначення.

Разом з тим, в Україні, за наявності застарілого та не відповідаючого вимогам сьогодення нормативно-правового забезпечення у сфері обігу цивільної вогнепальної зброї, підготовлено та прийнято у першому читанні народними депутатами, ще більш незрозумілий та недосконалий проект Закону «Про цивільну вогнепальну зброю», який потребує доопрацювання.

За словами Голови Української асоціації власників зброї Г. Учайкіна, депутати пропонують дозволити легально купувати українцям вогнепальну короткоствольну зброю лише через п'ять років після закінчення воєнного стану, лише тим, кому виповнилося 30 років, та хто має не менше п'яти років досвіду легального володіння іншим видом зброї. Також, законопроектом встановлюється вільний цілодобовий доступ до помешкання власника зброї з боку поліції та попередження правоохоронців про те, що зброя, її частини або набої будуть перетинати кордон між областями [21]. До цього також слід додати, що коментованим законопроектом встановлюються норми, спрямовані на заборону носіння вогнепальної зброї у громадських місцях, можливість набуття права володіння та користування громадянами лише травматичною зброєю та посилення адміністративної та кримінальної відповідальності у сфері обігу зброї.

Відтак, можна зробити висновок, що проект Закону «Про право на цивільну вогнепальну зброю», скоріше, спрямований на обмеження права громадян на самозахист за допомогою власної вогнепальної зброї, ніж на лібералізацію вказаного питання.

Висновки. Характеристика сучасного правового забезпечення контролю за обігом вогнепальної зброї невійськового призначення в ряді європейських країн та на міжнародно-правовому рівні, дозволили виокремити їх особливості в діяльності органів Національної поліції України, а саме: підзаконний характер правового регулювання контрольної діяльності; відсутність координаційного органу, в процесі здійснення комісійних перевірок господарюючих суб'єктів; дискримінаційний характер норм, які врегульовують право володіння та користування травматичною зброєю; низький рівень застосування профілактичних заходів та відсутність чіткого превентивного механізму вилучення зброї, що свідчить про реактивний харак-

тер правових підстав вилучення зброї органами поліції.

Характеристика адміністративної діяльності поліції у сфері контролю за обігом вогнепальної зброї невійськового призначення в країнах ЄС та США, дозволила виділити основні функції діяльності поліції у досліджуваній сфері суспільних відносин, а саме: профілактична, в процесі реалізації якої поліцейськими здійснюються заходи щодо забезпечення правомірної поведінки підконтрольним об'єктом під час користування зброєю, попередження використання зброї із протиправною метою, проведення інших заходів, спрямованих на убезпечення неправомірного поводження зі зброєю її власником; реєстраційно-дозвільна, яка дозволяє реалізувати повноваження поліції щодо реєстрації усіх видів зброї, видачі ліцензій та дозволів на право володіння, зберігання, перевезення та використання зброї; контрольно-наглядова, включає поліцейський контроль за порядком зберігання зброї її володільцями, правомірністю використання, переміщенням зброї усередині країни та за її межами, кількістю та видами зброї, що знаходиться у розпорядженні окремих суб'єктів, здійснення перевірок власників зброї, включаючи періодичні перевірки безпеки та стану здоров'я; юрисдикційна, полягає у реалізації уповноваженими посадовими особами органів поліції спеціальних повноважень у сфері притягнення порушників законодавства про зброю до адміністративної та кримінальної відповідальності, а також тимчасовому припиненні дії дозволів на право володіння та використання цивільної вогнепальної зброї.

Центральним міжнародним нормативно-правовим актом, спрямованим на вдосконалення відносин у сфері обігу цивільної вогнепальної зброї слугує Директива ЄС 2021/555, яка визначає загальні вимоги до порядку придбання, зберігання, перевезення та використання вогнепальної зброї невійськового призначення. Саме тому, положення вищевказаного міжнародно-правового документу можуть бути використані в процесі подальшого опрацювання проекту Закону «Про право на цивільну вогнепальну зброю», в частині:

- доповнення термінологічного апарату, визначеного у статті 1 проекту Закону «Про право на цивільну вогнепальну зброю» (реєстр. № 5708 від 25.06.2021) (скорочено – проект Закону № 5708), шляхом визначення таких термінологічних конструкцій, як: «антикварна зброя», «виробник зброї (зброяр)», «катего-

рія зброї», «колекціонер зброї», «маркування зброї», «незаконний обіг зброї», «продавець зброї». Крім того, з огляду на активізацію політичних процесів, пов'язаних із вступом України до європейських політичних, військових та економічних інституцій, доцільним вбачається врахування у проекті Закону № 5708 понять, пов'язаних із транзитом зброї в межах країн-членів ЄС, а саме: «перепустка на експорт зброї», «експортер зброї», «вивезення (тимчасове вивезення) зброї», «транзитне перевезення зброї» (вимога статті 2 Регламенту ЄП та Ради ЄС від 14 травня 2012 року № 258/2012).

Список використаної літератури:

1. Шумейко Т.А. Адміністративно-правові засади формування та реалізації державної політики у сфері обігу зброї в Україні : автореф. дис. ... доктора юрид. наук : 12.00.07. Національна академія внутрішніх справ. Київ, 2022. 36 с.
2. Припутень Д.С. Державний контроль за обігом цивільної вогнепальної зброї в Україні. Право. ua. 2020. № 3. URL: http://pravo.unesco-socio.in.ua/wp-content/uploads/2020/12/48-_Pryputen.pdf.
3. Богданець О. Ю., Хлисту́н І. А., Пряміцин В. Ю. Легалізація цивільної зброї: специфіка, правова основа та іноземний досвід. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 9. С. 57–60.
4. Чепіжко А. А. Діяльність органів поліції щодо забезпечення дотримання правил дозвільної системи. Актуальні питання правоохоронної діяльності. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2021. № 4 (114). С. 236–242.
5. Європейська конвенція про контроль за придбанням та зберіганням вогнепальної зброї приватними особами: Конвенція від 28.06.1978 № ETS N 101. ПЛАТФОРМА ЛІГА:ЗАКОН. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/mu78005?an=2&ed=1978_06_28.
6. Meeting in Fontainebleau on 25 and 26 June 1984. URL: https://www.cvce.eu/en/obj/conclusions_of_the_fontainebleau_european_council_25_and_26_june_1984-en-ba12c4fa-48d1-4e00-96cc-a19e4fa5c704.html.
7. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції: Закон України від 17 липня 1997 року. *Офіційний вісник України*. 1997. № 29. С. 11.
8. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Угода від 27.06.2014. *Офіційний вісник України*. 2014. № 75. Том 1. Стор. 83.
9. 2014/164/EU: Council Decision of 11 February 2014 on the conclusion, on behalf of the

- European Union, of the Protocol against the Illicit Manufacturing of and Trafficking in Firearms, Their Parts and Components and Ammunition, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32014D0164&qid=1685377443318>.
10. Commission Implementing Directive (EU) 2019/68 of 16 January 2019 establishing technical specifications for the marking of firearms and their essential components under Council Directive 91/477/EEC on control of the acquisition and possession of weapons. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32019L0068&qid=1685966488816>.
  11. Directive (EU) 2021/555 of the European Parliament and of the Council of 24 March 2021 on control of the acquisition and possession of weapons (codification). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32021L0555&qid=1685378144468>.
  12. Regulations to transpose Article 4.4 and consolidate and revise the relevant S.I.s in light of the Directive (EU) 2021/555 codification // Iris Oifigiúil; Number: 34.
  13. Law of 2 February 2022 on arms and ammunition and containing: 1° transposition of Directive (EU) 2021/555 of the European Parliament and of the Council of 24 March 2021 on control of the acquisition and possession of weapons; 2° amendment of the Criminal Code; 3° repeal of the Law of 20 April 1881 on the transport of and trade in explosive materials. URL: <https://legilux.public.lu/eli/etat/leg/loi/2022/02/02/a49/jo>.
  14. Oficiální internetová stránka Evropské unie. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/NIM/?uri=CELEX:32021L0555>.
  15. Zákon č. 383/2022 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti zahraničního obchodu s citlivým materiálem vsouvislosti s digitalizací veřejné správy. URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2022-383#cast2>.
  16. 190 Zákon z 23. apríla 2003 o strelných zbraniach a strelive a o zmene a doplnení niektorých zákonov. URL: https://www.slov-lex.sk/static/pdf/2003/190/ZZ_2003_190_20230701.pdf.
  17. Zakon o nabavi i posjedovanju oruzja gradana NN 94/18, 42/20, 114/22. URL: <https://www.zakon.hr/z/1161/Zakon-o-nabavi-i-posjedovanju-oru%C5%BEja-gra%C4%91ana>.
  18. Закона за оръжията, боеприпасите, взривните вещества и пиротехническите изделия 2010. URL: <https://lex.bg/laws/ldoc/2135696097>.
  19. Ampuma-aselaki 1998/1. URL: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980001#L5P42b>.
  20. Law Controlling Possession, Etc. of Fire-Arms and Swords. 1978. Law № 6. Art 3. EHS Law Bulletin Series. № 3920.
  21. Новий закон про зброю є абсурдним, – Учайкін. ВГО «Українська асоціація власників зброї»: [сайт]. URL: <https://uavz.org/u-vru-zareestrovano-proekt-zakonu-pro-cyvilnu-zbroyu-ta-boeprypasy-4335-1-alternatyvnyj/>.

Serikov O. A. International experience of legal regulation of control over circulation of non-military firearms

The article describes the modern international legal provision of control over the circulation of non-military firearms. Peculiarities of the legal regulation of the specified sphere of public relations in the activities of the National Police of Ukraine are highlighted, namely: the sub-legal nature of the legal regulation of control activities; absence of a coordinating body in the process of commission inspections of business entities; the discriminatory nature of the norms that regulate the right to own and use traumatic weapons; the low level of application of preventive measures and the absence of a clear preventive mechanism for confiscating weapons, which indicates the reactive nature of the legal grounds for confiscating weapons by the police. The main functions of police activity in the researched sphere of social relations are highlighted, namely: preventive; registration and authorization; control and supervision; jurisdictional. It has been established that EU Directive 2021/555, which defines the general requirements for the procedure for the acquisition, storage, transportation and use of firearms for non-military purposes, serves as the central international legal act aimed at improving relations in the sphere of civilian firearms circulation. Proposals were submitted to the draft Law «On the Right to Civilian Firearms», in terms of including the following definitions in Article 1: «antique weapon», «weapon manufacturer (gunsmith)», «weapon category», «weapon collector», «weapon marking», «illegal arms circulation», «arms seller», «arms export permit», «arms exporter», «export (temporary export) of arms», «transit transportation of arms» (requirement of Article 2 of the Regulation of the European Parliament and the Council of the EU dated May 14 of 2012 No. 258/2012). The need to supplement Article 40 of the draft Law No. 5708 with requirements for the marking of civilian firearms and their main parts, in the sense of part 1, 2 of Article 4 of Directive 2021/555, which defines the requirements for firearms put into circulation on the market, in terms of providing them with a clear, permanent and unique marking (the weapon must contain the name of the manufacturer or brand, country or place of manufacture, serial number and year of manufacture, as well as the model). The requirement for the mandatory definition at the legislative level of clear and understandable criteria for the marking of firearms is also defined in the Implementing Directive of the European Commission dated January 16, 2019 No. 2019/68;

Key words: international legal support, civilian firearms, National Police of Ukraine, EU Directive 2021/555, antique weapons, weapon marking.